

RUDOLF FILIPOVIĆ

IN MEMORIAM: ROBERT AUTY (1914—1978)

I

Kad su se slavisti cijelog svijeta pripremali za veliki Slavistički kongres u Zagrebu (rujna 1978), nitko od njih nije ni slutio da će ih u Zagrebu dočekati tužna vijest da Kongresu neće prisustvovati vodeći britanski slavist prof. Robert Auty, član i potpredsjednik Međunarodnoga slavističkog komiteta.

Teško bi se našla slavenska zemlja s kojom prof. Robert Auty nije imao uskog kontakta, ili slavenski jezik o kojem nije što napisao. To osobito vrijedi za našu zemlju gdje, uvjereni smo, nema ni jednog slaviste koji nije upoznao prof. R. Autyja ili barem pročitao koji od njegovih radova, a jedva bi se mogao naći slavistički centar u Jugoslaviji kojemu prof. R. Auty nije bio gost ili suradnik.

Upravo te veze prof. Autyja sa slavističkom Jugoslavijom, a posebno s Hrvatskom i Zagrebom, njegova istraživanja povezana s hrvatskom jezičnom poviješću, s ilirizmom i Ljudevitom Gajem, te njegovi objavljeni a možda još više njegovi neobjavljeni ili nezavršeni, ali započeti, radovi čine prof. Autyja jednim od naših najvrednijih, najzaslužnijih i najdražih znanstvenih prijatelja slavista iz inozemstva. Njegov nestanak iz slavenskih studija pogađa sve slavistike, a posebno snažno upravo hrvatsku slavistiku, pa je upravo zato naša tuga za tim velikim znanstvenikom, slavistom i kroatistom veća i gubitak teži.

Kad bi se u nekrologu uopće i mogle spomenuti i ocijeniti sve zasluge i rezultati rada pokojnog znanstvenika, nikad to ne bi bilo adekvatno, jer potrebna nam je vremenska perspektiva i više vremena da se snađemo i saberemo od prvog šoka koji nam je prouzročila njegova tako iznenadna i neočekivana smrt. Stoga ostavljamo povjesničarima slavistike da odrede pravo i zaslužno mjesto R. Autyja u povijesti slavistike. Mi ćemo u ovom nekrologu navesti pokoji moment iz njegova života i istaknuti neke rezultate njegova rada koji ukazuju na njegovu usku povezanost s nama.

Od god. 1949. izmjenjivali smo knjige, svoje radove i iskustva u znanstvenom radu. U to vrijeme razvija R. Auty interes za hrvatsku povijest 19. stoljeća, za hrvatski narodni preporod i ilirski pokret, a posebno za hrvatski književni jezik. Radeći na znanstvenom projektu o nastanku i razvoju slavenskih književnih jezika u Austro-Ugarskoj, R. Auty je nužno obuhvatio i hrvatski književni jezik pa ga je to istraživanje vrlo često dovodilo u Zagreb. Tu je skupljao knjige, časopise i fotokopije ostalog materijala pa je njegova osobna biblioteka u Brasenose College-u u Oxfordu po svom opsegu i vrijednosti postala najbolji britanski centar informacija o povijesti hrvatskog književnog jezika.

Znanstveni životni put vrlo je često R. Autyja dovodio u Jugoslaviju, a posebno u Hrvatsku i u Zagreb. Prisustvovao je mnogim našim kongresima, skupovima i simpozijima, a predavao je na svim našim sveučilištima. Bio je suradnik mnogih svjetskih i jugoslavenskih slavističkih i lingvističkih časopisa, a kad je naš časopis *Filologija* s brojem 8 ušao u novu fazu redovnog izlaženja (jednom godišnje), bio je među prvima koji su se našem pozivu na suradnju odmah odazvali. I taj je prilog vezan uz njegovo istraživanje hrvatskoga književnog jezika.

Nisu baš tako česti slučajevi da znanstveni interes i djelatnost jednog učenjaka preraste okvire te djelatnosti i razvije se u posebnu naklonost prema toj zemlji, njenim ljudima, kulturi i jeziku. U posljednjim godinama svojega rada R. Auty je pokazivao posebnu ljubav prema hrvatskom književnom jeziku i njegovu razvoju. Kako inače shvatiti njegovu želju da pazim, prevodeći njegov prilog s engleskog na hrvatski ili lektorirajući njegov članak koji je napisao na hrvatskom, da budu u norma hrvatskoga književnog jezika. Ne manji je bio njegov interes i za kajkavske dijalekte koje je dobro poznao i na njima radio. Na znanstvenom skupu »Kajkavsko narječje«, koji je organizirala Jugoslavenska akademija (15—17 ožujka 1978), održao je zapažen referat o kajkavskom književnom jeziku.

Njegova bogata i raznovrsna znanstvena djelatnost u Britaniji (koja se odvijala na tri sveučilišta, u Cambridgeu, Londonu i Oxfordu) uvijek je obuhvaćala i hrvatski ili srpski jezik i jugoslavenske književnosti. Tako je on uveo mnoge mlade slaviste u to područje slavistike i dalje ih vodio u njihovu istraživačkom radu. I izvan sveučilišta pokazivao je R. Auty svoju vezu s Jugoslavijom. U Britansko-jugoslavenskom društvu u Londonu bio je sponsor i potpredsjednik, a surađivao je i u *Britansko-hrvatskoj reviji* u kojoj je vrlo povoljno prikazao knjigu Eduarda Hergigonje: »Srednjevjekovna književnost. Povijest hrvatske književnosti«. Vol. 2. Zagreb, Liber/Mladost 1975.

II

Robert Auty rodio se u Rotherhamu (u grofoviji Yorkshire) 10. listopada 1914. Sveučilišno obrazovanje dobio je u Cambridgeu gdje je diplomirao njemački jezik i književnost g. 1935. Nakon doktorskog stu-

dija kod profesora Günthera Müllera i Josta Trierera u Münchenu od 1935. do 1937. stekao je doktorat na osnovi disertacije »Studien zum späten Minnesang mit besonderer Berücksichtigung Steinmars und Hadlaubs«. Po povratku u Cambridge imenovan je za asistenta njemačkog jezika i književnosti. U to se isto vrijeme (1937—1939) razvija njegov interes za Čehoslovačku koju je posjetio nekoliko puta, pa je tim povodom naučio češki i slovački, a učio je i ruski. U toku drugog svjetskog rata vršio je razne dužnosti izvan sveučilišta, koje su znatno utvrdile ne samo njegove veze s Čehoslovačkom već i njegovo znanje češkog i slovačkog. Po povratku u Cambridge predavao je njemački i češki sve do god. 1957. kad je imenovan za docenta slavenskih jezika. U taj period pada i njegova prva posjeta Jugoslaviji, gdje je na Zagrebačkoj slavističkoj školi stekao dobro znanje hrvatskog jezika (kod profesora Jonkea).

God. 1962. izabran je za profesora komparativne filologije slavenskih jezika na Slavenskoj školi Sveučilišta u Londonu (gdje je naslijedio prof. Nandriša), a god. 1965. za profesora komparativne slavenske filologije na Sveučilištu u Oxfordu (kao nasljednik prof. B. O. Unbegauna). Brasenose College bio mu je centar rada. U tom je Collegeu iznenada i neočekivano i umro 18. kolovoza 1978.

III

Znanstvena i akademska aktivnost R. Autyja odvijala se, uglavnom, u dva područja: a) starocrkvenoslavenski; b) oživljavanje i razvoj slavenskih književnih jezika. Popis njegovih radova, koji prelazi 150 jedinica tiskanih u razdoblju od 30 godina (1947—1978.), pokazuje i druge njegove interese i područja u kojima je dao vrijedne priloge. To su najprije njegovi radovi iz područja njemačke filologije, na čelu s tezom (koja je ostala neobjavljena) »Minnesang« i prilogom otisnutim u *Auditorium* (Münster 1947.) pod naslovom »Das Studium des europäischen Mittelalters und seinen Wert für die heutige Zeit«. Zatim prilozi o razvoju slavistike u V. Britaniji, nekoliko priloga vezanih uz proučavanje poezije (o češkoj srednjovjekovnoj ljubavnoj lirici, o Prešernovim pjesmama, zatim suradnja na prijevodima mađarskog pjesnika Adya, itd.), njegova osobito bogata suradnja u enciklopedijama (o češkim i slovačkim piscima i članci o češkoj književnosti i o slovačkoj književnosti, itd.), mnogobrojni prikazi knjiga i prilozi u bibliografijama u kojima je obrađivao češki i slovački (do 1962.) i hrvatski ili srpski (od 1952—1964 u suradnji s R. Filipovićem), te djelatnost kao urednika ili člana uredništva *Slavonic and East European Review* (od 1963.), *Oxford Slavonic Papers* (nova serija), *Modern Language Review* i *International Journal of Slavic Linguistics and Poetics*.

Ipak glavna su i najznačajnija njegova djela iz gore spomenuta dva područja. Iz starocrkvenoslavenskog područja vrijedan je njegov prilog

drugi svezak priručnika *Handbook of Old Church Slavonic* pod naslovom *Texts and Glossary* (1965) koji je imao nekoliko izdanja i njegovi članci koji obrađuju pitanja alfabeta i latinskih i njemačkih elemenata u starocrkvenoslavenskom. Za nas i za slavistiku i lingvistiku najzanimljiviji su Autyjevi prilozi izrasli iz njegovog znanstvenog projekta »Oživljavanje i razvoj slavenskih književnih jezika u Austro-Ugarskoj«. Rezultate tog svog istraživanja objavljivao je postupno u mnogim člancima i predavanjima, a sintezu svega toga istraživanja namjeravao je objaviti kao posebnu knjigu. (Vrlo smo često razgovarali i raspravljali o toj knjizi koju je Robert Auty nosio u sebi dugo godina i željno očekivao čas kad će je početi pisati.) Samo velika i raznovrsna aktivnost spriječila ga je da još za života napiše toliko da bi se to djelo moglo posthumno dovršiti i tiskati. Naša je želja, i nada, da tu temu obradi koji od njegovih učenika ili kolega. U člancima iz tog područja R. Auty obrađuje glavne probleme koji čine ključna poglavlja u njegovoj monografiji o slavenskim književnim jezicima, i to: ortografija (ortografska reforma u tim jezicima), terminologija (pitanje »dijalekt«, »književni« i »standardni«), književni i politički pokreti vezani uz to (otuda i njegovo posebno izraženo zanimanje za ilirski pokret i hrvatski narodni preporod). Od 33 priloga u kojima obrađuje po koje pitanje tog vrlo složenog problema slavenskih jezika preko 20 ih je direktno ili indirektno vezano uz hrvatski književni jezik.